

Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г.Короленка
Психолого-педагогічний факультет

Кафедра філологічних дисциплін

Словники у професійному мовленні



Роботу виконала:
Студентка
Психолого-педагогічного
факультету
Групи СП-28
Садовнікова Анна

Полтава 2013

Зміст:

- Поняття словників
- Енциклопедичні словники
- Лексичні словники
- Тлумачні словники
- Етимологічні словники
- Орфографічні словники
- Орфоепічні словники
- Словники іншомовних слів
- Історичні словники
- Фразеологічні словники
- Термінологічні словники

Висновок

Поняття словників

У мовознавстві існує спеціальний розділ, що займається теорією і практикою укладання словників, - лексикографія (від грец. *lexis* -слово і *grafo* - пишу).

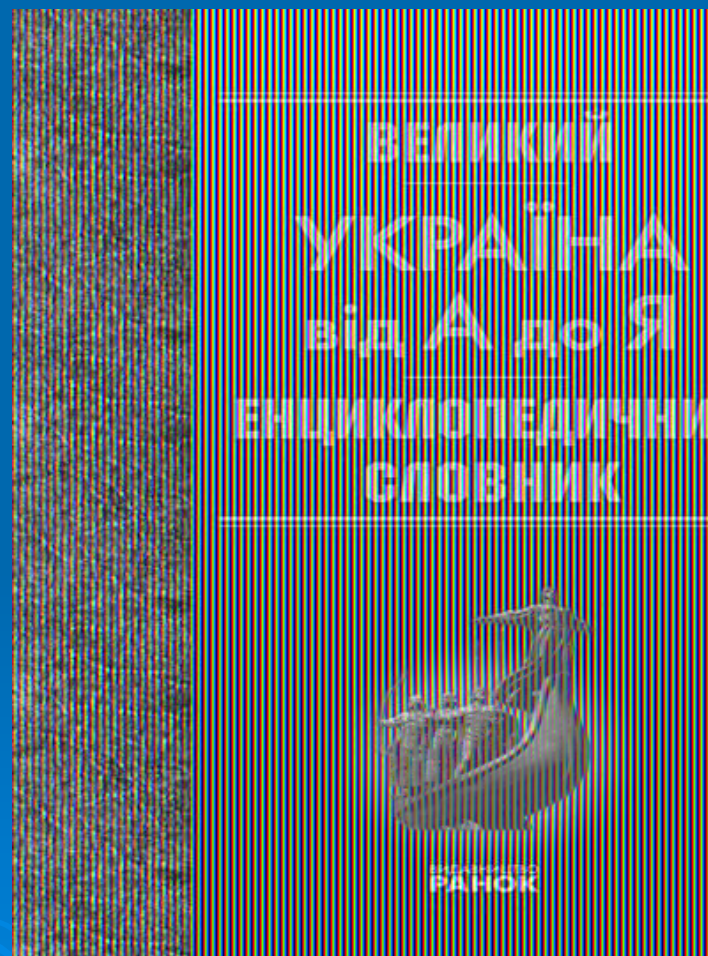
Словники - це зібрання слів, розташованих у певному порядку (алфавітному, тематичному, гніздовому тощо). Вони є одним із засобів нагромадження результатів пізнавальної діяльності людства, показником культури народу. Словники - скарбниця народу, у них зберігаються знання і досвід багатьох поколінь. Праця над укладанням словників вимагає глибоких знань і великих зусиль.

Залежно від призначення словники переділяються **на два типи:** енциклопедичні й лінгвістичні.

Словники виконують *інформативну* та *нормативну* функції: вони універсальні інформаційні джерела для розуміння того чи того явища та найпевніша консультація щодо мовних норм.

Енциклопедичні словники

Енциклопедичні словники подають стислу характеристику предметів, явищ, історичних подій, видатних політичних діячів, провідних вчених, діячів культури, різних понять, що позначаються тими чи іншими словами. Вони вносять до реєстру здебільшого тільки іменники та іменникові словосполучення, не дають власне мовних ознак реєстрових слів, широко наводять власні назви. З-поміж енциклопедичних словників виділяють загальні, що розраховані на подання найширшої інформації, і спеціальні (галузеві) енциклопедії (медична, сільськогосподарська, педагогіка кібернетики тощо).



Лексичні словники

Одновимірні

Словники, в яких у певному аспекті розкриваються особливості слів. Вони поділяються на окремі різновиди словників: тлумачні, орфоепічні, орфографічні, етимологічні, історичні, словники іншомовних слів, термінологічні, фразеологічні, морфемні тощо.

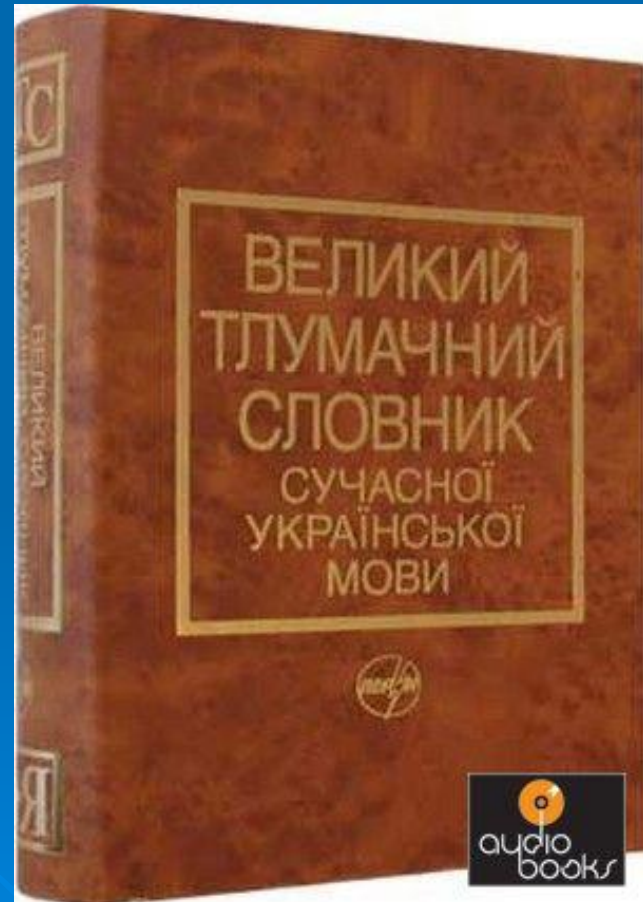
Багатовимірні

Двомовні чи багатомовні - це перекладні словники. У них подано переклад слів з однієї мови на іншу. Найповнішими двомовними (їх переважна більшість) належать: "Русско-украинский словарь" у 3-ох томах (1968), в якому перекладено українською мовою близько 120 тисяч російських слів; "Російсько-український словник мовлення ділового мовлення" С.В. Шевчук (3-є вид. - 2010) та інші.

Тлумачні словники

Вершиною словникарства є тлумачні словники, які достатньо повно подають лексико-фразеологічний склад мови з поясненням прямого й переносного значення, граматичних та стилістичних особливостей, наводять зразки вживання слова.

Першим і найповнішим тлумачним словником української мови є одинадцятитомний "Словник української мови" (1970-1980 рр.)



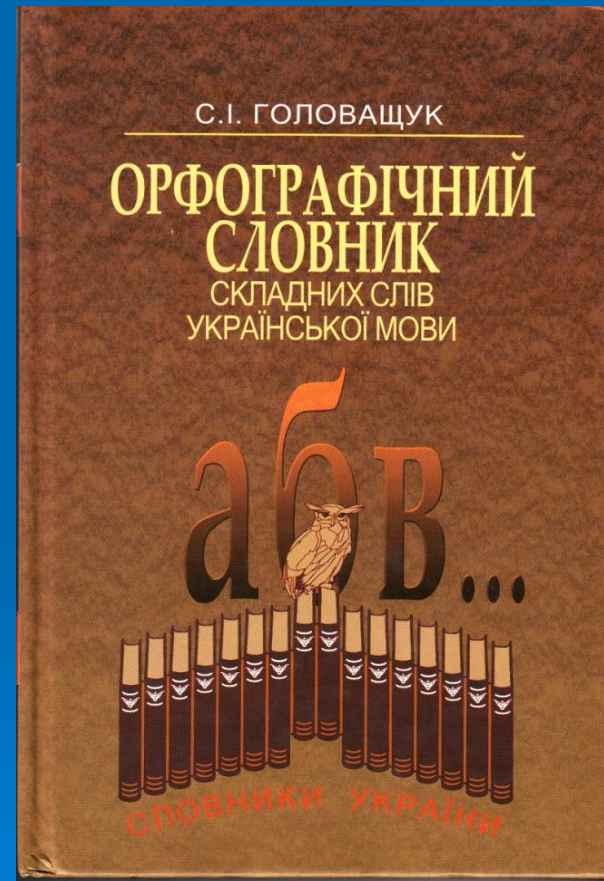
Етимологічні словники

Етимологічні словники тлумачать походження слів, їхні найдавніші корені, зміни в їх будові, а також розвиток значень слів. Саме таким в українській мові має бути семитомний "Етимологічний словник української мови", п'ять томів якого уже вийшли (Т. 1-1983; Т. 2-1985; Т. 3-1989; Т. 4-2003, Т. 5-2006.).



Орфографічні словники

Орфографічні словники подають нормативне написання слів і їх граматичних форм відповідно до чинного правопису. Найновішим в українській лексикографії є "Орфографічний словник української мови" С. Головащука, М. Пещак, В. Русанівського, О. Тараненка (близько 120 тисяч слів), створений на основі 4-го видання "Українського правопису" (К., 1993). Цей словник відображає сучасний стан розвитку всіх сфер літературної мови, фіксуючи й найновіші запозичення.



Орфоепічні словники

Орфоепічні словники фіксують основні норми літературної вимови. Вимову, відмінну від написання, у словниках подано фонетичною транскрипцією. Такими в українській мові є словник-довідник "Українська літературна вимова і наголос" (1973, укладачі І. Вихованець, С. Єрмоленко, Н. Сологуб, Г. Щербатюк), "Орфоепічний словник" М. Погрібного (1984).

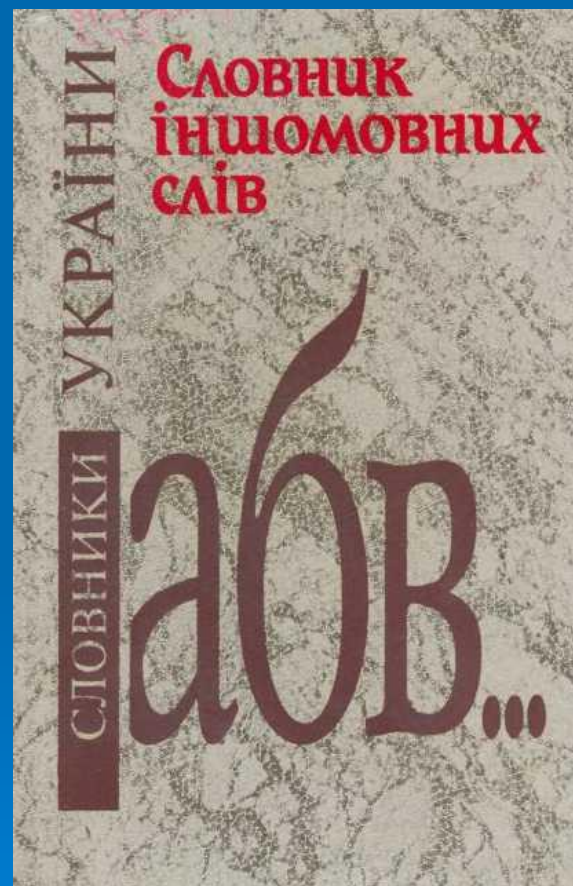


Словники іншомовних слів

Словники іншомовних слів

подають пояснення слів, запозичених з інших мов. У цих словниках переважно зазначається джерело запозичення, тобто мова, з якої або через яку слово прийшло, та розкривається його значення.

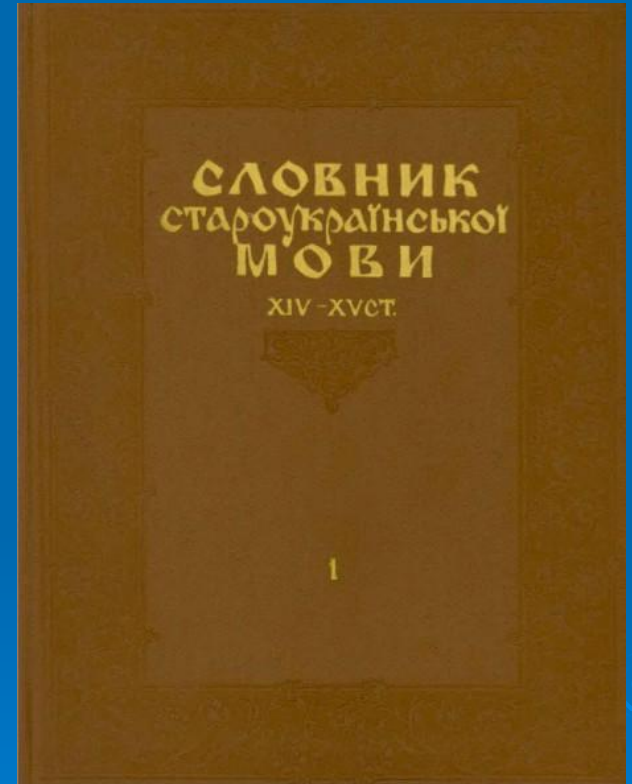
Найдосконалішим і найповнішим в українській лексикографії є "Словник іншомовних слів" за редакцією О. Мельничука (1974; вид. 2-е випр. 1 доп., 1986), що містить близько 25 тисяч слів



Історичні словники

Історичні словники - це словники, в яких пояснюються слова, зафіксовані писемними пам'ятками.

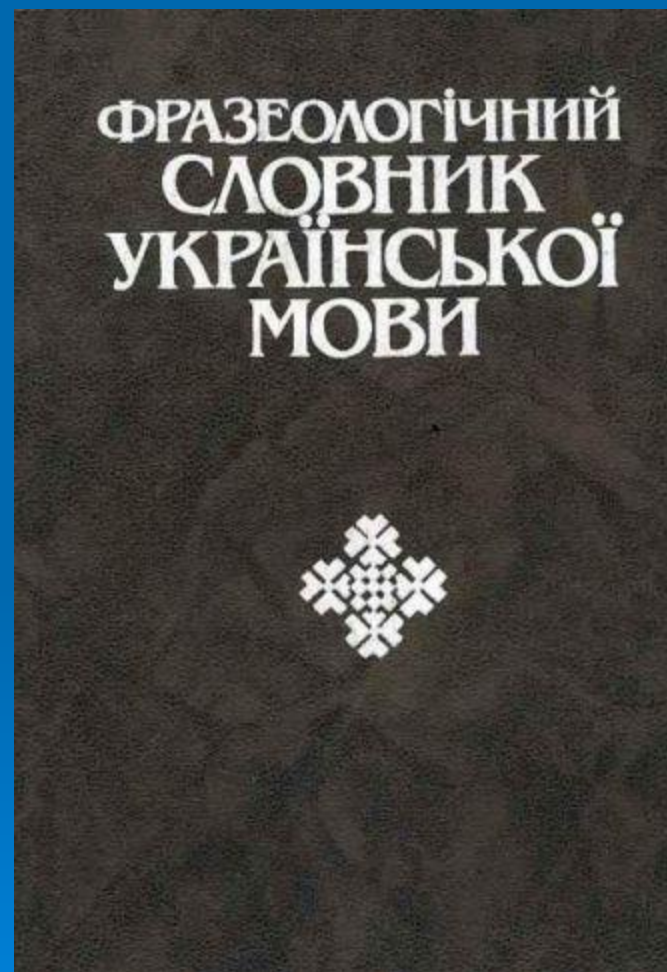
Фундаментальною працею української лексикографії є "Словник староукраїнської мови XIV-XV ст." (Т. 1-2) за редакцією Л. Гумецької, що вийшов друком у 1977-1978 рр.



Фразеологічні словники

Фразеологічні словники

подають стійкі сполучення слів. Вони можуть бути перекладні (двомовні) й тлумачні (одномовні). Найбільший інтерес становлять тлумачні фразеологічні словники, в яких кожна фразеологічна одиниця супроводжується тлумаченням. Першими такими словниками стали короткий "Фразеологічний словник" Н. Батюка (1966); "Словник українських ідіом" Г. Удовиченка (1968). Ґрунтовним виданням є "Фразеологічний словник української мови" (т. 1-2, 1984).



Термінологічні словники

Термінологічні словники - різновид лінгвістичних словників, що подають значення термінів певної галузі знань. Українська мова має термінологічні словники з багатьох галузей: біології, медицини, математики, літературознавства, мовознавства, геології, спорту тощо. Ці словники є одномовними, двомовними чи багатомовними, наприклад: "Словник лінгвістичних термінів" Д. І. Ганича, С. Олійника (1985), "Словник гідронімів України" (А. П. Непокупний, О.С. Стрижак, 1979);



Висновок

Користуючись словником, ви підвищите свою фахову культуру мовлення, зокрема оволодієте правилами правопису, вимови, наголошення, семантично точно і стилістично доречно виберете слово з граматично й стилістично правильною його сполучуваністю. Адже до порушення норм може призвести змішування близьких за сферою вжитку, але не цілком семантично тотожних слів, які, звичайно, розрізняються своїми синтаксичними зв'язками (синонімів), близьких за формою і сферою вживання, проте різних за творенням і змістом слів (паронімів), уживання в певній мовній ситуації слів чи словосполучень іншого функціонального стилю, нерозуміння лексичного значення слів тощо.